

Polsko po Summitu 16+1

Agnieszka Ostrowska

Listopadový summit Čína – střední a východní Evropa v Budapešti opět ukázal, že existuje rozdíl mezi dobrými politickými podmínkami pro polsko-čínské vztahy a deklarovaným zájmem o spolupráci na straně lídrů obou zemí a reálným jednáním, které je vidět na konkrétních projektech. I když polská premiérka Beata Szydłová, která se summitu účastnila, ujišťovala, že hospodářské dohody se začínají plnit, čínské investice v Polsku, včetně investic v rámci formátu 16+1, jsou stále nízké. Je tomu tak, i když čínští analytici původně řadili Polsko mezi lídry skupiny, která vznikla v roce 2012 ve Varšavě.

V Budapešti místopředseda Polské agentury investic a obchodu Krzysztof Senger podepsal jménem agentury dohodu o strategickém partnerství s čínskou provincií Chu-nan. Nebyly však zveřejněny žádné podrobnosti o dohodě, proto nelze předpokládat, že díky ní bude Polsko moci „plnit technologicky pokročilé investice“. Stejně tak jako dříve při plnění podobných projektů, i teď existuje jistý nedostatek. Čínská strana má především zájem o přístup k veřejným zakázkám a o akvizice polských společností. Nemá zájem o pro Polsko nejžádanější investice typu „greenfield“, díky kterým vznikají nová pracovní místa a do polského státního rozpočtu putují daně od investorů. Tato asymetrie potřeb a očekávání Pekingu a Varšavy se odráží ve statistických údajích.

Na seznamu největších zahraničních investic v Polsku od roku 1989, který zveřejnilo ministerstvo rozvoje, čínské subjekty chybí. Z údajů Rhodium Group vyplývá, že hodnota všech čínských přímých zahraničních investic v Polsku v letech 2000-2016 činila 936 milionů eur, přičemž více než polovina (474 milionů eur) pochází z loňského roku. Je vidět skokový růst hodnoty investic, avšak jejich rozsah je stále příliš malý, např. ve srovnání s vlajkovými čínskými infrastrukturními projekty na Balkánu (580 milionů eur na stavbu dálnic v Makedonii a Černé Hoře, 689 milionů eur na stavbu dálnice z přístavu v Baru k hranicím se Srbskem, pocházející z čínského Exim Banku). Během summitu mimochodem zaznělo, že spojení na trase Bělehrad-Budapešť se bude financovat z čínských prostředků. Rekordní částku pro Polsko činí dohromady tři transakce, přičemž pouze jedna z nich je greenfield – stavba prototypovny Suzhou Chunxing v Gdaňsku v hodnotě 42 milionů USD. Ostatní dvě jsou akvizice polských aktiv od společnosti EDP Renováveis. Dceřiná společnost China Three Gorges (CTG) získala za 398 mil. USD společnost ACE Poland a společnost China Everbright International získala za 123 mil. USD většinové vlastnictví v Novago.

Polská vláda má ohledně výhodnosti spolupráce s Čínou pochybnosti. Dosvědčuje to i skutečnost, že Polsko se během summitu nerozhodlo vstoupit do Fondu Čína – střední a východní Evropa, který má rozpočet 10 miliard eur na financování projektů v regionu. Do fondu vstoupilo Maďarsko, které deklarovalo vklad 50 milionů eur a přislíbilo další vklad ve stejné výši, pokud budou zkušenosti s členstvím v *Industrial and Commercial Bank of China* pozitivní. Premiér Maďarska Viktor Orbán a premiér České lidové republiky Li Kche-čchiang se jako jediné hlavy státu účastnili Obchodního fóra 16+1. Polská premiérka se této hlavní doprovodné akce summitu nezúčastnila.

Tento typ jednání, nebo spíše nejednání, potvrzuje teorii pozorovatelů polsko-čínských vztahů. Polsko nemá souvislou a promyšlenou vizi, jakým způsobem a zda vůbec chce přilákat čínské investice, do kterých odvětví a regionů, tak aby byly nejprospěšnější pro stát a samosprávu. Dokud nevypracuje polská vláda strategii pro spolupráci s Čínou, nelze očekávat žádné radikální kroky, na úrovni ministerstev navíc existují obavy, že sblížení s Pekingem – rostoucí hospodářskou velmocí – může narušit rovnováhu sil na světě, změnit zóny vlivu a antagonizovat Spojené státy, které polská vláda považuje za svého hlavního spojence. Důležitý je také lobbying západní Evropy, pro kterou Čína představuje konkurenci pro polský trh s téměř 40 miliony obyvatel.

Mezi členy formátu 16+1 je znát také zájem o přízeň Pekingu a nezájem o vzájemnou spolupráci. Čína tak může rozehrávat jednotlivé země, které usilují o příliv čínských investic, a oslabovat vyjednávací pozici jednotlivých členů iniciativy. Zvyšuje se také riziko, že 11 zemí, které jsou také členy EU, se bude snažit distancovat konkurenci a stanou se jistými propagátory čínských zájmů v evropských institucích a fórech Evropské unie.

Vzhledem k tomu, že pozice Polska ve vztazích s Čínou není nejsilnější, neexistuje shoda ohledně vedoucí role Polska ve skupině. Současně čínští odborníci začínají zastávat názor, že lepší je se všemi zeměmi iniciativy jednat stejným způsobem. V zájmu celé šestnáctky je však opak. Polsko je největší země v této iniciativě, už léta má stálý hospodářský růst a je sídlem kanceláří pro koordinaci regionální spolupráce s Čínou: Kontaktního mechanismu Agentury propagace investic 16+1, Obchodního výboru 16+1 a od února Sekretariátu 16+1 pro mořskou spolupráci. Jako lídr skupiny by Polsko mohlo významným způsobem ovlivnit vypracování společné strategie spolupráce s Čínou. Bez této strategie se bude efektivita formátu snižovat.

Text je dalším ze série příspěvků, které vznikly v rámci projektu „[Comparing the Czech-Polish approach to China: Assessing both challenges and opportunities from a security-minded perspective](#)“ Centra mezinárodních vztahů Prague Security Studies Institute podpořeného Česko-polským fórem fungujícím při Ministerstvu zahraničních věcí České republiky.